

בעני אמתך וזכרתני ולא תשכח את אמתך ונתתה לאמתך זרע אנשים, ונתתיו לה' כל ימי חייו ומורה לא יעלה על ראשו".

והרי אנו לומדים בגזירה שוה:

נאמר בשמשון [שופטים יג ג]: "וירא מלאך ה' אל האשה [אשת מנוח] ויאמר אליה הנה נא את עקרה וגו'. כי הנך הרה וילדת בן ומורה לא יעלה על ראשו, כי נזיר אלהים יהיה הנער מן הבטן".

ונאמר בשמואל: "ומורה לא יעלה על ראשו".

מה "מורה" האמורה בשמשון היינו שיהיה נזיר, (15) וכמו שנאמר: "ומורה לא יעלה על ראשו כי נזיר אלהים יהיה הנער".

אף "מורה" האמורה בשמואל — נזיר.

אמר [לד] (16) רבי יוסי לרבי נהוראי: והלא אין מורה אלא של בשר ודם, כלומר: מורה האמור בשמואל היינו שלא יהא עליו אימת בשר ודם? (17)

אמר לו רבי נהוראי לרבי יוסי: והלא כבר נאמר "וירא מלאך שמואל: איך אלך ושמע שאול והרגני", הרי שכבר היה עליו מורה בשר ודם; (18) ואם כן בהכרח ש"מורה"

האמור בו היינו נזירות.

נמרא:

אמר ליה רב לחייא בריה [אמר רב לחייא בנו של רב]:

הטוף ובריד, כשמושיטין כוס של ברכה, הוי ב-10 מחזור שיתנוהו לך ותברך, ולא תצא בברכת המזמן! (1)

וכן אמר ליה רב הונא לרבה בריה [וכך אמר גם רב הונא לבנו רבה]: הטוף ובריד!

ומקשינן: למימרא דמברך עדיף [וכי המברך עדיף מן השומע ואומר אמן]?!

והתניא: רבי יוסי אומר:

גדול העונה אמן יותר מן המברך?!

ואמר לו רבי נהוראי: השמים [לשון שבועה הוא]: שכך הוא הדבר!

תדע שכך הוא, שהרי גולירין [חלשים] מתגרין במלחמה תחילה, וגבורים, הפרשים הבאים אחריהם הם הנוצחים, ושם נצחון המלחמה הוא על הפרשים הגומרים.

וכן גם באמן שאחר הברכה, נקראת הברכה על שם הגומר דהיינו העונה אמן.

17. והה"א במקום אל"ף, מאירי.

18. "ואם כדברך היאך נתאמתה הנבואה", מאירי; ודברים אלו: "ומורה לא יעלה על ראשו" נאמרו בתפלת חנה, כמבואר בפסוקים שהובאו לעיל.

1. לשון הרא"ש: "חטוף כוס של ברכה, וכן כל ברכות אל יקדמן אחר".

למי שאומר "הריני כשמואל" או יתואר בו תואר מתארו, כמו שאמרו [במשנה לעיל ד א] בשמשון".

15. "מורה" הוא התער, על שם שמשליך את השיער, והוא מלשון "מרכבות פרעה וחילו ירה בים"; מצודות.

16. כן הוא במשנה ב"עין יעקב".

“ומרום על כל ברכה ותהלה”, זו עניית
אמן.⁽²⁾

הרי אחד המברך ואחד העונה אמן כמושמע,
אלא שממהרין למברך תחילה.

אמר רבי אלעזר אמר רבי הנינא :

תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, שנאמר
“וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך”, אל
תקרי “בניך” אלא “בניך”.

הרי למדנו שגדול העונה אמן יותר מן
המברך, ולמה אמרו רב ורב הונא לבניהם
שיהיו הם המברכים ! ?

ומשנינן: תנאי היא שנחלקו בדבר, ורב ורב
הונא סוברים כהאי תנא, דתנאי:

כתיב [נחמיה ט א] “ויברכו שם כבודך
ומרום על כל ברכה ותהלה”

“ויברכו שם כבודך” זה המברך.

הדרן עלך הכותים

וסליקא לה מסכת נזיר

ושם היו עונים “ברוך שם כבוד מלכותו לעולם
ועד”, אלא שהוא במקום עניית אמן בגבולין.

2. נתבאר על פי רש"י בברכות נג ב; וראה שם
ברש"י, שהפסוק בנחמיה מדבר על המקדש,